

PROKURÁTOR – HOSPODÁŘSKÝ SPRÁVCE A KARIÉRNÍ STRATEGIE JEZUITSKÉHO ŘÁDU

MARKÉTA HOLUBOVÁ

Jezuitský řád jako silně centralizovaná řeholní komunita měl velmi propracovanou personální politiku, jejímiž základními principy byly snaha o maximální využití schopností jednotlivce a dále přesné vymezení úkolů a odpovědností v komunitě, kde fungoval hierarchický princip, ve kterém byla většina zodpovědnosti soustředěna do rukou představených. Zásluhy a činnosti jednotlivce většinou vyplývaly ze svěřené funkce v řádovém organismu.¹ Pomocí důkladné prosopografické analýzy dobové evidence jezuitů, zpracovávané na několika úrovních míry podrobnosti, se pokusíme rekonstruovat řádové kariéry prokurátorů – hospodářských správců,² a to jak v hierarchii řádových funkcí, tak i z pohledu kariéry jednotlivce jako příslušníka určité řeholní instituce. Předložená studie si však neklade za cíl úplné vyhodnocení role

- 1 Ke kariérám členů jezuitského řádu v rámci určité funkce např. Holubová, Markéta: Biografický slovník hudebních prefektů jezuitského řádu působících v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v letech 1556–1773. Biographical dictionary of musical prefects of the Jesuit order active in Bohemia, Moravia and Silesia in the years 1556–1773. Praha 2009; táž: Superior – představený rezidence z pohledu jezuitských evidenčních pramenů. *Folia Historica Bohemica* 26, 2011, č. 1, s. 89–103; táž: Kariérní dráhy členů jezuitského řádu působících v letech 1647–1773 v rezidenci na Svaté Hoře u Příbrami. *Historická demografie* 37, 2013, č. 2, s. 101–120; táž: Kazatelé na Svaté Hoře u Příbrami. In: Chroust, Václav – Buršíková, Zdeňka – Viták, Karel (eds.): *Milovníkům slova Božího. K potěšení a užitečnému pobavení. Barokní jezuitské Klatovy 2016 – sborník příspěvků (= Klatovy v prostoru a čase 9). Klatovy 2016, s. 180–197*; táž: Lékárna telčské koleje a její správci. *Dějiny věd a techniky* 50, 2017, č. 3, s. 174–191; táž: Lékárnici a infirmáři. In: Bobková-Valentová, Kateřina – Hnilicová, Petra (edd.): *Telč a jezuité. Řád a jeho mecenáši. Katalog výstavy. Telč 2020, s. 194–199*; Herold, Miroslav: *Operarius a příbuzné funkce v jezuitském řádu. Folia Historica Bohemica* 26, 2011, č. 1, s. 105–115; Šotola, Jaroslav: *Výzkum elit – hranice historické antropologie? Možnosti nového pohledu na jezuitský řád. In: Nodl, Martin – Tinková, Daniela (eds.): Antropologické přístupy v historickém bádání. Praha 2007, s. 242–247*; Týž: *Zrušení jezuitského řádu v českých zemích. Kolektivní biografie bývalé elity (1773–1800). Disertační práce, Fakulta humanitních studií UK. Praha 2006.*
- 2 K funkci prokurátora v jezuitském řádu blíže Bobková-Valentová, Kateřina: *Komunita telčské koleje. In: Bobková-Valentová, Kateřina – Hnilicová, Petra (edd.): Telč a jezuité. Řád a jeho mecenáši. Katalog výstavy. Telč 2020, s. 112–113*; Holubová, Markéta: *Panna Marie Svatohorská. Příspěvek k barokním vazbám jezuitské rezidence a poutního místa. Praha 2015, s. 34.*

prokurátora v hierarchii řádových funkcí, neboť to by si vyžádalo širší heuristickou základnu, nýbrž chce spíše formou sondy upozornit na možnosti studia týkajícího se otázky fungování a zajišťování hospodářského zázemí jezuitských domů.

V jezuitském řádu žilo několik skupin členů, které se od sebe lišily jak mírou formace, tedy stupněm vázanosti k řádu, tak typem začlenění do jeho působení. Tovaryšstvo Ježíšovo bylo v zásadě řádem kněžským, tudíž většina členů měla kněžské svěcení. Ti také zajišťovali všechny činnosti, které řád ve společnosti vykonával, ať už se jednalo o službu duchovenskou, pastorační nebo o výchovu mládeže. Výraznou menšinu tvořili laičtí členové, kteří více méně zajišťovali praktický chod komunity a na vnější činnosti rezidence se téměř nepodíleli. Schválení a uvedení do příslušné funkce spočívalo v rukou samotného generála řádu, vlastní výběr osob pak prováděl provinciál.³

Samotná cesta jezuitských prokurátorů do řádu probíhala následujícím způsobem. Do Tovaryšstva Ježíšova vstupovali většinou ve věku patnácti až osmnácti let. Nejnižší věková hranice pro vstup do řádu byla podle jezuitských Konstitucí stanovena na čtrnáct let.⁴ Adepti na vstup do řádu se k tomuto kroku odhodlávali zpravidla po absolvování nejvyššího ročníku jezuitského gymnázia – rétoriky, anebo o něco později, na začátku studia filozofie. Méně bylo těch, kteří se pro vstup do Tovaryšstva Ježíšova rozhodli až na teologické fakultě. Ojedinele evidujeme vysvěcené kněze. Vůbec nejstarší adept mezi uchazeči budoucích prokurátorů byl Nicolaus⁵ Dorst (1699–1751), rodák z moravského Prostějova, jenž v okamžiku vstupu do Tovaryšstva Ježíšova dosáhl takřka třiceti pěti let.⁶

Po vstupu do jezuitského řádu procházeli všichni adepti dvouletým noviciátem, který se nacházel v Brně, po jehož absolvování mohli pokračovat v přerušovaných studiích podle stupně dosaženého předchozího vzdělání. V 18. století, zejména kolem jeho poloviny se pak prosadila praxe ještě po noviciátu jeden rok věnovat opakování gymnaziální látky, zejména procvičování se v latině a řečtině. Následně kroky adeptů směřovaly na filozofickou fakultu v Praze, Olomouci nebo později i do Vratislavi, kde pobývali další tři roky.

Poté následovalo tři až čtyřleté období „první služby Tovaryšstvu“, zahrnující výuku v nižších, gramatikálních třídách gymnázia, později i duchovní vede-

3 Mikulec, Jirí a kol.: *Církev a společnost raného novověku v Čechách a na Moravě*. Praha 2013, s. 160–161.

4 Bobková-Valentová, Kateřina: *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*. Praha 2006, s. 9.

5 Vzhledem k tomu, že vycházíme především z jezuitských pramenů, ponecháváme latinskou podobu křestního jména.

6 Ústav dějin Univerzity Karlovy a Archiv Univerzity Karlovy (ÚDAUK), Kartotéka A. Fechtnerové biogramů jezuitů české provincie S. J., 1556–1773, kart. 10, heslo: Nicolaus Dorst.

ní žáků, neboť přímé pokračování po dokončení filozofie na teologické fakultě náleželo jen těm mimořádně nadaným. Po uplynutí tohoto formačního období, dá se říct povinné řádové praxe, následovala čtyř, popřípadě dvouletá teologická studia, při nichž většinou během třetího ročníku dosahovali kněžského svěcení. Celá intelektuální a duchovní formace člena řádu se završila jednorocním prověřováním, tzv. „třetí probací“ (terciátem) nejčastěji v telčské koleji,⁷ jejíž hlavní náplň tvořila duchovní cvičení spojená s praxí v duchovní správě. Po jejím absolvování a obvykle po uplynutí dalších několika let se adepti definitivně začlenili do organismu Tovaryšstva Ježíšova závěrečnými sliby jako duchovní koadjutoři nebo profesové.

V intencích řádové struktury tvořili profesové (*professi quatuor votorum*)⁸ díky složeným čtyřem slavným slibům (tj. poslušnosti, čistoty, chudoby a poslušnosti vůči papeži) jakousi řádovou elitu, z jejíhož středu měli být vybírání všichni vyšší hodnostáři řádu.⁹ Naproti tomu skupině duchovních koadjutorů byly předurčeny všechny nižší úřady, včetně představených řádových domů. Realita života však přinesla zcela odlišnou praxi, neboť čtyři sliby postupem doby skládala většina členů řádu, v 18. století se to stalo takřka pravidlem. Řádové funkce, včetně klíčových postů, v nichž se spojovaly řídicí kompetence s prestiží, zastávali pouze profesové. Těch, kteří absolvovali třetí probaci, ale nesložili sliby, bylo v Tovaryšstvu Ježíšovu velmi málo.¹⁰ Zpravidla po absolvování desetileté základní řádové formace,¹¹ již procházeli povinně všichni řádoví adepti kněžství, následovala specifická kariéerní dráha jezuitských prokurátorů.

I když přímou správu jezuitského hospodářství vykonávali vrchnostenští úředníci, odbornou kvalifikací procházeli také prokurátoři, osobnosti se vzděláním jezuitských *patres*, kteří měli být schopni koordinovat, řídit a kontrolovat i chod poměrně rozsáhlých hospodářských komplexů. Mezi takové významné patřilo například liběšicko-úštěcké panství s centrem v liběšické rezidenci a spadající pod správu jezuitské koleje sv. Klimenta v Praze,¹² které sahalo od severních svahů Českého středohoří až po Labe u Roudnice nad Labem. Zejména se tam

7 Havlíček, Petr, SJ: Třetí probace jako součást řádové formace. In: Bobková-Valentová, Kateřina – Hnilicová, Petra (edd.): Telč a jezuité. Řád a jeho mecenáši. Katalog výstavy. Telč 2020, s. 67–80.

8 Bobková-Valentová, K.: Každodenní život, s. 10–11.

9 Těto zásadě odpovídala i původní představa, že profesové nebudou disponovat majetkem.

10 Fechtnerová, Anna: *Rectores collegiorum Societatis Iesu in Bohemia, Moravia ac Silesia usque ad annum MDCCLXXIII iacentum*. I. Praha 1993, s. 7.

11 Navíc museli ještě splňovat dosažení věku 25 let.

12 Bílek, Tomáš V.: *Statky a jmění kollejí jezuitských, klášterů, kostelů bratrstev a jiných ústavů v království Českém od císaře Josefa II. zrušených*. Praha 1893, s. 7–34; Anděl, Rudolf a kol.: *Hrady, zámky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. III. Severní Čechy. Praha 1984, s. 268–271.

dařilo pěstování obilí, chmele a koželužství, vždyť tamní kůže byly vyváženy až do jezuitských redukci ve vzdálené Paraguayi.¹³ Obdobně Čejkovice – jezuitská rezidence olomoucké koleje s domácí kaplí sv. Anny vznikla jako správní středisko jednoho z největších jezuitských panství.¹⁴ Prakticky však každý jezuitský dům disponoval určitým hospodářským zázemím.¹⁵

Pouze u menšiny otců vykonávajících funkci prokurátora lze předpokládat jak schopnosti, tak i ochotu tento úřad vykonávat. Tomu totiž nepřispívala ani skutečnost, že v soudobé společnosti byl výkon této činnosti kněžskými ostře odsuzován.¹⁶ Sice se jednalo o řídicí funkci, ale až sekundárního významu. Tuto neblahou okolností se pokusili řešit představení jezuitského řádu tak, že post prokurátora byl svěřován tomu, kdo se kvůli slabému zdraví nemohl věnovat řádovým elitním povoláním, a to pastorační (zejména kázání) nebo pedagogické činnosti.¹⁷ Zdravotní hendikep lze doložit u většiny prokurátorů v české jezuitské provincii. Jako jeden příklad za všechny můžeme uvést i samotné sdělení exjezuity Jacobuse Fingera (1725–1805),¹⁸ který v žádosti zasláné českému guberniu v srpnu roku 1778 sám sděloval, že v řádu působil čtrnáct let jako kazatel, ale poté, co řádoví představení zjistili, že kázání neprospívá jeho zdraví, stal se prokurátorem.

Kvůli získání potřebné kvalifikace pro vykonávání této funkce absolvovali mladší jezuité nutnou aprobaci u starších a zkušenějších spolubratrů.¹⁹ V rámci obsazování postů v jednotlivých řádových domech existovala určitá hierarchie, přičemž nejschopnější prokurátoři byli posíláni do jezuitských domů s rozsáhlým pozemkovým majetkem.²⁰ Zejména vysoké odborné dovednosti a schopnosti otců pro vykonávání této funkce reflektovaly ojediněle i tzv. trienální katalogy,²¹ což byly evidenční katalogy vyhotovované ve třech řadách vždy před konáním generální prokuratorní kongregace. Právě ve druhém katalogu, který byl zaměřen na

13 Tamtéž.

14 Bílek, T. V.: Statky a jmění kolejí jezuitských, s. 100–107; Jan, Libor – Štěpánek, Václav: Čejkovice 1248–1998. Čejkovice 1998, s. 82 a 119.

15 Hlaváčková, Jarmila: Hospodářské zázemí telčského jezuitského domu. In: Bobková-Valentová, Kateřina – Hnilicová, Petra (edd.): Telč a jezuité. Řád a jeho mecenáši. Katalog výstavy. Telč 2020, s. 91–103.

16 Šotola, J.: Zrušení jezuitského řádu, s. 78.

17 Tamtéž.

18 Národní archiv (NA), České gubernium – Exjesuitica, kart. 11, inv. č. 36, žádost: 25. 8. 1778.

19 Šotola, J.: Zrušení jezuitského řádu, s. 78.

20 Tamtéž.

21 Bobková-Valentová, Kateřina: Jak vytvořit životopis jezuity. Přehled řádových evidenčních pramenů, jejich dochování, dostupnost a vypovídací hodnota. Folia Historica Bohemica 26, 2011, č. 1, s. 379–385.

hodnocení schopností a vloh příslušného jezuitu, se objevila v poslední obsažnější části orientující se na uvedení úkolů a funkcí, jež mohl příslušný jezuita s úspěchem v řádu zastávat, i tato charakteristika – *superior in residentiae pinquis fortunae*.

Starší jezuité znalí hospodářských záležitostí mohli povýšit do funkce superiora rezidencí, které neměly pastorační význam (Čejkovice, Tuchoměřice, Liběšice), nebo regenta semináře v případě, že pro vedení této instituce bylo třeba vybrat obratného praktika, který měl předpoklady pro nastolení pořádku v hospodaření.²²

Samotná funkce prokurátora v Tovaryšstvu Ježíšovu byla vymezena v řádových regulích²³ a obsahovala prakticky tuto náplň činností. Prokurátoři se věnovali hospodaření řádových domů a vedení účtů, dohlíželi na přísun finančních a jiných hmotných prostředků, hlavně však na fungování dominikálního hospodaření.²⁴ A tak trávili většinu času na panských rezidencích jednotlivých kolejí. Dozorovali řádové statky, vždy v čele se šafářem, průběh polnohospodářských prací, ale také plnění robotních povinností poddaných ve vesnicích přináležejících k řádovým domům. Z tohoto důvodu měli propracovanou specifickou síť osobních kontaktů. Jednalo se hlavně o faráře z okolních far a správce sousedních panství. Tyto kontakty řadě hospodářských správců jistě pomohly zejména v okamžiku zrušení jezuitského řádu při hledání dalšího pracovního uplatnění například na šlechtických velkostatkách. Tak se také patrně stalo v případě otce Aloisia Skluny (1734–1781),²⁵ rodáka z Vysokého Mýta, který po zrušení Tovaryšstva Ježíšova jako bývalý prokurátor košumberské (chlumecké) rezidence zastával funkci kooperátora a ekonomického inspektora na Kinského panství Předhradí. Vedle toho prokurátoři spojovali vrchnostenský dozor nad poddanými s pastorační.

Funkce prokurátora nebyla otcům svěřována samostatně, někdy byla spjata s funkcí ministra, častěji však s nějakou duchovní službou. Zvláště tam, kde se nekrylo sídlo farní správy s tím jejich, a proto někteří z nich působili také jako misionáři. Prokurátoři jezuitských domů se poměrně často střídali, ale mnohdy převzali ekonomickou správu řádového domu plně do svých rukou jejich představení, jako tomu bylo například po roce 1724 v telčské koleji.²⁶ Běžněji byla tato praxe uplatňována v řízení rezidencí.²⁷

22 Šotola, J.: Zrušení jezuitského řádu, s. 78–79.

23 *Regulae Societatis Iesu. Auctoritate septimae congregationis generalis auctae. Romae 1616, s. 230–235.*

24 Teplý, František: Jezuiti jako vrchnost a ekonomové. *Věstník Československého zemědělského muzea* 14, 1941, s. 17–23, 49–55, 128–133; 15, 1942, s. 13–16, 49–55, 75–83.

25 Šotola, J.: Zrušení jezuitského řádu, tab. 29.

26 Bobková-Valentová, K.: Komunita telčské koleje, s. 112.

27 Srov. Holubová, Markéta – Fechtnerová, Anna: *Catalogus personarum et officiorum residentii*

Prokurátor míval k ruce také pomocníka (*socius procuratoris / oeconomus*).²⁸ Ve většině případů byla tato funkce svěřena laickým bratrům,²⁹ kteří se vyučili „ve světě“ písařem, anebo ji mohl zastávat každý, kdo ovládal psaní a počítání. Zejména dobrá znalost aritmetiky byla vysoce ceněna, neboť znamenala předpoklad pro zvládnutí účetnictví.³⁰ Je zřejmé, že se od socia vyžadovalo více samostatné práce a řídicích schopností. Tuto skutečnost potvrdilo zejména jejich uplatnění po zrušení jezuitského řádu. Jako jeden příklad za všechny můžeme uvést, kdy například bývalý pomocník prokurátora chebské koleje Joannes Kramer (1739–1789)³¹ zastával po abolicí Tovaryšstva Ježíšova hospodářského správce ve Starém Hrozňatově.

Potřeba hlubšího poznání hospodářského, liturgického, privátního a každodenního života v řádových domech Tovaryšstva Ježíšova stála nepochybně u zrodu dochovaných diáří.³² V každém jezuitském domě (koleji nebo rezidenci) se vedlo několik typů deníků současně (např. deník rektora koleje, představeného rezidence, misionářů, deníky psané ministry, zpovědníky, představenými semináře apod.) a jejich způsob sepisování byl stanoven přesnými pravidly.³³

ad S. Montem (1647–1773). Biografický slovník členů Tovaryšstva Ježíšova působících na Svaté Hoře u Příbrami v letech 1647–1773. Příbram 2006.

28 Bobková-Valentová, K.: Komunita telčské koleje, s. 113; Holubová, M.: Panna Marie Svatohorská, s. 41.

29 Zatímco prokurátoři se rekrutovali z řad kněží, tzv. duchovních pomocníků (*coadiutores spirituales*), pak laičtí bratři (*coadiutores temporales*) byli řádoví řemeslníci, kteří zajišťovali „technický“ chod jezuitských domů.

30 Bobková-Valentová, K.: Komunita telčské koleje, s. 113; Holubová, M.: Panna Marie Svatohorská, s. 41.

31 Šotola, J.: Zrušení jezuitského řádu, tab. 31.

32 Tomková, Soňa: Nejstarší dochované diáře jezuitské koleje u sv. Klimenta na Starém Městě pražském (1560–1610). (Příspěvek k diplomacie jezuitských kolejních písemností). Bibliotheca Strahoviensis 3, 1997, s. 137–196; Pucek, Josef: Deníky rektorů olomoucké koleje a univerzity (některé poznatky zjištěné při katalogizaci deníků). Historická Olomouc 11, 1998, s. 15–21; týž: Diáře rektorů olomoucké koleje a university. Střední Morava 6, 2000, s. 92–98; 7, 2001, s. 86–92, 110–116; 8, 2002, s. 76–83; 86–93; 9, 2003, s. 58–64; Černý, Karel: Liturgický rok ve světle zápisníku ministrů klatovské koleje. In: Mikulec, Jiří – Král, Pavel (edd.): Slavnosti a zábavy na dvořech a v rezidenčních městech raného novověku (= Opera historica 8), České Budějovice 2000, s. 555–574; týž: Klatovská Miscellanea – příspěvek ke každodennosti klatovské koleje Tovaryšstva Ježíšova na počátku 18. století. In: Balbínova Miscellanea. Sborník příspěvků z konference konané u příležitosti 380. výročí narození Bohuslava Balbína. Klatovy 3. a 4. prosince 2001. Klatovy 2002, s. 57–62; Žárecká, Klára: Diarium collegiorum Reginahradensis (1662–1666). Historiografický pramen z prostředí Tovaryšstva Ježíšova. Folia Historica Bohemica 31, 2016, č. 2, s. 199–236.

33 Stručnou a generalátem schválenou instrukci, obsahující všeobecný návod, co mají pravidelně každodenní zápisy deníků obsahovat, máme k dispozici v Institutum Societatis Iesu. Regulae

I s funkcí prokurátora souviselo vedení několika typů diárií, jež se zaměřovaly na problematiku hospodářsko-majetkového charakteru. Dochovaly se deníky provinčních prokurátorů,³⁴ ale existovaly i diária prokurátorů jednotlivých kolejí³⁵ nebo rezidencí.³⁶

Forma vedení zápisu v deníku byla jednotná.³⁷ V rámci kalendářního roku byla jednotlivá folia označena letopočtem, názvem měsíce a konkrétním dnem. Diária obsahovala většinou pravidelné záznamy bez větších časových prodlev mezi jednotlivými dny.³⁸ Délka jednotlivých zápisů byla rozmanitá. Prakticky se mohlo jednat o stručný záznam v jedné větě až po obsáhlejší textové pasáže. Obsah a formulace zápisů dokládá různorodost pohledu jednotlivých autorů na význam každodenních událostí. Deníky byly sepisovány v latinském jazyce, ale nejsou výjimkou ani drobné poznámky v českém nebo německém jazyce. Autorem deníkových záznamů v jednotlivých rukopisech nemusel být jen jeden řeholník. Často se v diáriích setkáváme se střídáním rukopisů, neboť časový rozsah deníku bývá delší než doba setrvání pisatele ve funkci spjaté s jeho psaním.

Ojedinelý pramen představovaly dochované zápisky pomocníka prokurátora brněnské koleje formou poznámek v tištěném *Kalendáři Hospodářském a kancelářském*, který byl vydán olomouckým tiskařem Ignácem Rosenburgem na rok 1703.³⁹ Autorem záznamů se stal zřejmě Wenceslaus Bržezina (1665–1725),⁴⁰ rodák

Rectoris. Caput II. §16–§18 viz Institutum Societatis Iesu. I. Pragae 1705, p. 325–326; Institutum Societatis Iesu. II. Pragae 1757, p. 99.

- 34 NA, Jesuitica (JS), rkp. 2, Diarium Procuratoris Provinciae Societatis Iesu, 1671–1701; NA, JS, rkp. 3, Diarium Procuratoris Provinciae Societatis Iesu, 1701–1726; NA, JS, rkp. 4, Diarium Procuratoris Provinciae Societatis Iesu, 1727–1739.
- 35 Např. Moravský zemský archiv (MZA), Jezuité Brno, sign. E 25, kart. 40, kniha 233, Diarium Procuratoris Brunensis, 1716–1726; MZA, Jezuité Jihlava, sign. E 27, dodatky, kniha 3, Diarium Procuratoris Iglaviensis, 1763–1773.
- 36 Státní oblastní archiv (SOA) Litoměřice, Jezuité Bohosudov / Velkostatek (dále Vs) Soběchleby, rkp. 9, inv. č. 14, Diarium P. Procuratoris [Residentiae Crupnensis], 1750–1761.
- 37 Kuchařová, Hedvika – Opetlová, Jana – Bobková-Valentová, Kateřina: Historiografické a biografické prameny v prostředí českých, moravských a slezských řeholních domů raného novověku. K formám zpřístupňování rukopisů a metodám jejich formálního a obsahového popisu. *Folia Historica Bohemica* 30, 2015, č. 1, s. 207–208.
- 38 Ojedinele v denících zápisy k některým dnům chybí, což mohlo být způsobeno z několika důvodů, jako například vážná nemoc nebo podniknutá cesta autora deníku mimo příslušný řádový dům. Pokud byl jezuita, který byl pověřený psaním deníku, dlouhodobě mimo řeholní dům, bývalo pravidlem, že jej některý z bratří zastoupil.
- 39 Jírů, Jakub – Mañas, Vladimír: *Nota bene. Zápisky hospodáře brněnské jezuitské koleje z roku 1703*. In: Jordánková, Hana – Mañas, Vladimír (eds.): *Jezuité a Brno. Sociální a kulturní interakce koleje a města (1578–1773)*. Brno 2013, s. 233–241.
- 40 ÚDAUK, Kartotéka A. Fechtnerové biogramů jezuitů české provincie S. J., 1556–1773, kart. 10,

z Chocně, jehož zápisky poskytly cenné svědectví o důležitosti funkce prokurátora pomocníka, o jeho poměrně rozsáhlé kompetenci ve správě jednotlivých statků v širokém okolí i v rámci provozu brněnské koleje.

K pracovní náplni prokurátorů náleželo také vedení účtů, přičemž se dodržovalo oddělené účetnictví mezi jezuitskými domy (kolej nebo rezidence) a jim do správy přidělenými řádovými kostely.⁴¹ Avšak v rámci hospodářské agendy registrujeme ještě několik dalších typů účtů. Jednak jimi byly tříleté účty,⁴² které vznikaly při předávání koleje nebo rezidence mezi odcházejícím a nastupujícím představeným řádového domu.⁴³ Dále lze jmenovat účetní knihy, které se pravděpodobně vyskytovaly v několika úrovních typů evidence.⁴⁴ Ty předkládaly ke každému měsíci soupis příjmů a vydání, měsíční vyúčtování a informace o uložení přebytku.

Jedním z nejvýznamnějších správců pozemkových držav jezuitského řádu byl Christophorus Fischer,⁴⁵ který se narodil 25. července 1611 v České Lípě. Bohužel z té doby se nedochovaly žádné matriky, a tak o Fischerově původu a jeho mládí toho příliš mnoho nevíme. Studoval na jičínském gymnáziu, kde vstoupil v nejvyšším ročníku – rétorice do Tovaryšstva Ježíšova. Na podzim roku 1628 se stal v Jičíně kandidátem a poté přesídlil do Brna, aby zde absolvoval dvouletý noviciát.⁴⁶ Pod vedením novicmistra věnoval svůj čas zejména modlitbě, zpytování svědomí a cvičení se v asketickém způsobu života.⁴⁷ Noviciát završil sérií

heslo: Wenceslaus Bržezina.

41 Např. Diecézní archiv biskupství brněnského, Farní a Děkanský úřad Telč, kart. 117, inv. č. 117, Rationes templi Sanctissimi Nominis Telczii anno MDCCXVI [1716]; SOA Litoměřice, Jezuité Bohosudov / Vs Soběchleby, inv. č. 79, Exposita Residentiae Grunpensis, 1697–1726.

42 Např. MZA, Jezuité Telč, E 30, sign. 24/1, kart. 5, Rationes trienales pecuniariae et frumentariae Collegii Telczensis Societatis Jesu, 1673–1676, 1676–1679, 1682–1685 a 1693–1696; SOA Litoměřice, Jezuité Bohosudov / Vs Soběchleby, inv. č. 83, kart. 11, Rationes Generales Acceptae et Expositae Pecuniae Residentiae Grunpensis a 1 Jan: ad ultimam Decembris, 1687–1690.

43 Hlaváčková, Jarmila: Heslo: Deník prokurátora a další účetní a hospodářská agenda koleje. In: Bobková-Valentová, Kateřina – Hnilicová, Petra (edd.): Telč a jezuité. Řád a jeho mecenáši. Katalog výstavy. Telč 2020, s. 294.

44 Např. Národní knihovna České republiky (NK ČR), sign. VIII F 26, Rationes patris procuratoris Provinciae Societatis Iesu cum residentia Sacro Montanae, 1756–1773; SOA Litoměřice, Jezuité Bohosudov / Vs Soběchleby, inv. č. 82, Rationes Particularis & Generalis Templi B. V. Dolorosae Soc: Iesu Mariae =scheinae, 1769–1773.

45 Příjmení se objevuje v podobě Fischer nebo Fišer. Vzhledem k tomu, že v jezuitských pramenech, z nichž vychází tato studie, se zásadně užívá příjmení Fischer, budeme se držet jezuitské podoby příjmení.

46 Archivum Romanum Societatis Iesu (ARSI), sign. Bohemia (Boh) 11, Catalogi breves, anno 1629, f. 155v; anno 1630, f. 166v.

47 Čornejová, Ivana: Tovaryšstvo Ježíšovo. Jezuité v Čechách. Praha 1995, s. 51; Bobková-Valentová,

duchovních cvičení, generální zpovědí, zkouškou a složením jednoduchých slibů, jež vykonal 13. října 1630.⁴⁸

Po noviciátu prošel jednoročním speciálním kurzem v jindřichohradecké koleji,⁴⁹ během něhož se pozornost zaměřila na opakování látky. Odtud přesídlil na podzim roku 1633 do pražského Klementina, aby zahájil studium filozofie, které v tříletém cyklu zahrnovalo logiku, fyziku a metafyziku.⁵⁰ Po jejím absolvování nastoupil etapu základní rákové formace, během níž vyučoval v nižších třídách klementinského gymnázia.⁵¹ V průběhu rákové přípravy se projevila Fischerova záliba v poetické a dramatické tvorbě a v tomto oboru dosáhl také značných úspěchů. Například je mu přisuzováno autorství dramatu *Justicia et pietate*, předvedeného roku 1637 v klementinské koleji při příležitosti oslav nastolení císaře Ferdinanda III. (1608–1657) a proslaveného užitím otáčivého jeviště podle italských vzorů.⁵²

V roce 1639 započal v téže koleji studium teologie,⁵³ které však musel opustit po dvou letech pro blíže nespecifikované onemocnění. Tak se mu uzavřela cesta věnovat se pedagogické či pastorační činnosti. Podjáhenské, jáhenské a kněžské svěcení přijal v červnu roku 1640 v pražském Klementinu⁵⁴ a v téže koleji 2. února 1643 složil také slavné sliby a stal se spirituálním koadjutorem.⁵⁵

V roce 1642 přesídlil na jezuitské panství do Kostelce nad Orlicí, kde během více jak desetiletého pobytu získal potřebnou erudici pro vykonávání svěřené funkce prokurátora,⁵⁶ naučil se hospodaření i jednání s poddanými. Zde také připravil nebo alespoň redigoval několik důležitých dokumentů, jakými byly

K.: Každodenní život, s. 9.

- 48 ÚDAUK, Kartotéka A. Fechtnerové biogramů jezuitů české provincie S. J., 1556–1773, kart. 10, heslo: Christophorus Fischer.
- 49 ARSI, sign. Boh 11, Catalogi breves, anno 1632, f. 174v.
- 50 ARSI, sign. Boh 11, Catalogi breves, anno 1633, f. 184r; anno 1634, f. 275r; anno 1635, f. 286r.
- 51 ARSI, sign. Boh 12, Catalogi breves, anno 1637, f. 111r. Roky 1636 a 1638 se nedochovaly.
- 52 NK ČR, sign. XXIII C 112/I, Annuae literae provincie Bohemiae Societatis 1680, Elogium P. Christophori Fischer, pruhonitzii A. 1680, f. 445v.
- 53 ARSI, sign. Boh 12, Catalogi breves, anno 1639, f. 126r.
- 54 NK ČR, sign. XXIII F 75, Liber in quo notantur nomina eorum, qui ad ordines minores vel majores ex collegio Pragensi promoventur (1594–1773), nefoliováno. Podle knihy funkcí Šimona Brosia z Horštejna byl na podjáhna vysvěcen 14. 6. na jáhna 15. 6. a na kněze v neděli 17. 6. 1640, vše v kapli sv. Mořice. Označen je jako M. Christophorus Phischer Lippensis Boemus Annorum 27 E Soc. JESV. NA, APA I, sign. B 3/4, fol. 175r-v.
- 55 ÚDAUK, Kartotéka A. Fechtnerové biogramů jezuitů české provincie S. J., 1556–1773, kart. 10, heslo: Christophorus Fischer.
- 56 ARSI, sign. Boh 90/I, Catalogi breves, anno 1642, f. 2v; anno 1646, f. 48v; anno 1647, f. 66r; Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11962, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1652, f. 132v.

řád pro kosteleckou městskou obec z roku 1649⁵⁷ či instrukce pro kosteleckého purkrabího.⁵⁸

Zřejmě na základě prokázaných dovedností na kosteleckém panství byl svými nadřízenými jmenován regentem všech panství klementinské koleje. Mezi lety 1653–1658 pobýval na úštěckém panství a od roku 1659 v tamní rezidenci, kde až do roku 1664 vystřídal v průběhu let řadu funkcí.⁵⁹ Byl prokurátorem, administrátorem, superiorem, správcem, ale i kazatelem. V letech 1665–1668 zastával funkci představeného v liběšické rezidenci.⁶⁰ Poté se na jeden rok vrátil do pražského Klementina, kde mu byly svěřeny funkce regenta, konzultora a zpovědníka.⁶¹ Jako hospodářský správce strávil léta 1670–1672 v Bernarticích a následující rok v Průhonicích.⁶² Od roku 1674 až do své smrti žil v klementinské koleji, kde dělal zpovědníka a konzultora v ekonomických záležitostech.⁶³ Výjimkou byl rok 1677, kdy se přesunul do tuchoměřické rezidence, v níž působil jako misionář.⁶⁴ Christophorus Fischer zemřel 9. září 1680 v Průhonicích během morové epidemie ve věku nedožitých sedmdesáti let.⁶⁵ V samotném Tovaryšstvu Ježíšovu strávil více jak půl století.

Budeme-li se snažit zjistit, jakým byl páter Fischer člověkem, jezuitou, asi nebudeme příliš úspěšní. Přímé hodnocení jeho kvalit práce v Tovaryšstvu Je-

57 NA, JS, sign. LXXI/5, kart. 95, f. 3–4, řád pro městskou obec, 1649.

58 NA, JS, sign. LXXI/5, kart. 95, f. 11–12, instrukce pro kosteleckého purkrabího, 1649.

59 ARSI, sign. Germania 132, Catalogi breves, anno 1653, f. 162r; anno 1654, f. 27v; ARSI, sign. Boh 90/I, Catalogi breves, anno 1655, f. 126r; anno 1661, f. 225r; ÖNB, Cod. 11962, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1656, f. 430v; anno 1658, f. 307v; anno 1659, f. 715v; MZA, Cerronihó sbírka, G 12, sign. II. 80, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1657, f. 10r; anno 1660, f. 9v; anno 1662, f. 41r; NK ČR, sign. XXIII C 105/6, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1663, f. 508r; anno 1664, f. 528v.

60 MZA, Cerronihó sbírka, G 12, sign. II. 80, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1665, f. 58v; anno 1666, f. 73v; anno 1667, f. 89v; ARSI, sign. Boh 90/II, Catalogi breves, anno 1668, f. 343v.

61 MZA, Cerronihó sbírka, G 12, sign. II. 80, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1669, f. 102r.

62 MZA, Cerronihó sbírka, G 12, sign. II. 80, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1670, f. 121r; anno 1672, f. 135v; anno 1673, f. 151r.

63 MZA, Cerronihó sbírka, G 12, sign. II. 80, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1674, f. 160r; anno 1677, f. 186v; anno 1679, f. 204r; ARSI, sign. Boh 90/II, Catalogi breves, anno 1675, f. 373v; anno 1680, f. 465r.

64 MZA, Cerronihó sbírka, G 12, sign. II. 80, Catalogus personarum et officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu, anno 1677, f. 186v.

65 NK ČR, sign. XXIII C 112/I, Annuae literae provincie Bohemiae Societatis 1680, Elogium P. Christophori Fischer, pruhonitzi A. 1680, f. 445v.

žísovu nenajdeme, za nepřímé můžeme sice považovat poslední sloupec druhé řády trienálních katalogů, kde mělo být shrnuto, k čemu se příslušný jezuita hodil, ale vzhledem ke značnému zformalizování zápisů i obvyklému průběhu kariér, nebyla vypovídací hodnota těchto záznamů příliš velká.⁶⁶ Konkrétně byl Fischer vyhodnocen „*ad oeconomia*“,⁶⁷ což nijak nevypovídalo o jeho konkrétním nadání, ale o povolání, které ho automaticky čekalo. I tak podle trienálního katalogu zastával funkci ekonoma či hospodářského správce v jezuitském řádu přes 30 let.⁶⁸ Formalizované povahové charakteristiky pisatelů katalogů trienaliu, které se pohybovaly v široké škále od „*sanguinico-phlegmatica*“ až po „*sanguinico-cholerica*“, v případě Fischera vykazovaly po celou dobu jeho evidování pouze jediný povahový rys – *moderatus*.⁶⁹ Pokud se necháme trochu inspirovat fantazií, můžeme konstatovat, že se jednalo zřejmě o velice klidnou a vyrovnanou osobnost.

Tuto Fischerovu povahovou vlastnost se pokusili zřejmě využít i jeho nadřízení, když na sklonku jeho života došlo v roce 1680 na liběšicko-úštěckém panství k povstání poddaných. K eskalaci situace vedlo zvýšení roboty po třicetileté válce. Nespokojenost se projevila už v roce 1676, kdy poddaní žádali vrchnost o zrušení nových robot, ale jejich žádost byla zamítnuta. Jejich názor se tak postupně radikalizoval, až se roku 1680 obyvatelstvo liběšicko-úštěckého panství připojilo k dalším povstáním ve východních, severních a západních Čechách.⁷⁰ Pod tlakem událostí (25. 3. 1680) byli jezuité nuceni opustit liběšickou rezidenci a uchýlit se do koleje v Litoměřicích. Do Liběšic byl povolán pater Fischer, který projevoval moderní názory v otázce rozsahu robotních povinností, a v minulosti jako správce panství si získal náklonnost tamního obyvatelstva. Jednání však skončila neúspěšně, nepomohlo ani vyhlášení nového císařského patentu, protože byl poddanými považován za podvrh. Odvaha vzbouřenců poklesla, až když se dozvěděli o tvrdých postupech generála Haranta a s ním cestující vyšetřovací komise. Před komisí stanuli vůdci povstání Mikuláš Slabý z Vrbice, Ivan Tobiáš z Habřiny a Jiří Sinke z Lukova. Po týdnu vyšetřování byli tito tři v Úštěku popraveni a mnoho dalších poddaných odsouzeno k nuceným pracím.

Ovšem Christophorus Fischer se jako ekonom osvědčil nejen v praxi, nýbrž věhlas si získal také svými teoretickými spisy, v nichž se zasazoval o progresivní metody hospodaření. Na sklonku života své bohaté zkušenosti praktické shr-

66 Bobková-Valentová, K.: Jak vytvořit životopis jezuitu, s. 380–381.

67 ARSI, sign. Boh 19, Catalogus trienales II, anno 1678, f. 259v, n. 16.

68 ARSI, sign. Boh 19, Catalogus trienales I, anno 1678, p. 123.

69 Např. ARSI, sign. Boh 19, Catalogus trienales II, anno 1678, f. 259v, n. 16.

70 Kroess, Alois: Geschichte der böhmischen Provinz der Gesellschaft Jesu. III. Die Zeit von 1657 bis zur Aufhebung der Gesellschaft Jesu im Jahre 1773. Praha – Olomouc 2012, s. 153–166.

nul v odborné příručce *Oeconomia suburbana*,⁷¹ která byla určena pro potřeby hospodářských správců, regentů, hospodářských úředníků a majitelů panství i menších zemědělských celků. Dočkala se také překladu do češtiny a němčiny. Příručku do českého jazyka přeložil spolubratr Joannes Barner (1643–1708) a v letech 1705–1706 vyšla v klementinské jezuitské tiskárně ve dvou svazcích pod názvem *Knihy hospodářské*.⁷² Již o několik let dříve se na knižním trhu objevila německá verze Fischerova díla.⁷³

71 OPERIS OECONOMICI, PARS PRIMA, DE Oeconomia Suburbana / per R. P. CHRISTOPHORUM FISCHER Soc: Jesu, conscripti. Pragae: Typis Universit. Carol: Ferdinand: in Colleg: Soc: Jesu ad S. Clementem, 1679; OPERIS OECONOMICI, PARS SECUNDA, DE Oeconomia Suburbana / per R. P. CHRISTOPHORUM FISCHER Soc: Jesu, conscripti. Pragae: Typis Universit. Carol: Ferdinand: in Colleg: Soc: Jesu ad S. Clementem, 1683.

72 *Knihy Hospodářské / Skrze Dwogictihodného Kněze Krysstoffa Fissera z Towaryšstwa Geżjssowého sepsané, Djl Prwnj, O Hospodářstw Polnjm / Neyprw Léta 1679, s Powolenjm Wrchnjch. A s obwzlásstnjm obdarowanjm geho Cýsařské a Kráľowské milosti, W Latinském gazyku na swětlo wydaný; Nynj pak na Česko přeložený Od Dwogictihodného Kněze P. Jana Barnera z téhož Towaryšstwa Geżjssowého – W Praze: w Jmpressy Univer: Carolo-Ferdin: w Kolegi Towaryšstwa Pána Geżjsse v S° Kljmenta bljž Mostu, Léta Páně 1706; *Knihy Hospodářské / Od Dwogictihodného Kněze Krysstoffa Fissera z Towaryšstwa Geżjssowého sepsané, Djl Druhý O Polnjm Hospodářstw Léta 1683; na swětlo wydaný S Obwzlásstnjm obdarowanjm geho Cýsařské a Kráľowské milosti; Nynj pak na Česko přeložený Od Dwogictihodného Kněze P. Jana Barnera z téhož Towaryšstwa Geżjssowého. W Praze: w Jmpressy Univer: Carolo-Ferdin: w Kolegi Towaryšstwa Pána Geżjsse v S° Kljmenta bljž Mostu, Léta Páně 1705.**

73 *Fleissiges Herren=Auge, Order Wohl-Ab- und Angeführter Haus-Halter, Das ist: Gründlich- und kurtz zusammen gefasster Unterricht, von Bestell- und Führung eines nütz- und einträglich Land-Lebens und Wirthschaft: Worinnen Gar aussführlich, und aus vielfältig-gründlicher Erfahrung, Anweisung geschihet, wie nicht allein der Feld- und Acker-Bau, Teiche und Fischereyen, Brauerey, Brandtwein-Brennen, Küchen- und Obst-Gärten, Weiberge, Waldung, und Gehöltz, Schäferey und andere Vieh-Zucht, sampt dem Geflügel-werck leicht, ordentlich und nützlich anzulegen und zu führen, sondern auch, wie die vorfallende mancherley Fehler, Hindernüssen, Abgang und und Schäden zu verhüten, oder zu verbessern / Anfänglich in Lateinischer Sprache beschrieben Von R. P. Christophoro Fischern, Soc. J. Anietzo aber ins Teutsche übersetzt von AGATHO – CARIORE. Francfurt und Nürnberg: In Verlegung Johann Ziegers, Buchhändlers, 1690 (Druckts Joh. Phil. Andreae); Zweyter Theil deß Land-Lebens und Wirthschaft..., Dritter Theil Deß Land-Lebens und Wirthschaft: Worinnen Eine zwar kurtze, doch gute und vorträgliche Unterweisung geschicht, Welcher gestalt Ein anmütig lust-erweckendes Blumen-Gärtlein Füglich anzurichten, was darzu erfordert werde, wie der Blumen und Gewächsen zu warten, und selbige jährlich im guten Wolstande zu erhalten. Item Von dem Namen, Wachsthumb, Gestalt, Nutz und Gebrauch derer zu allerhand Menschlichen Leibsgebrechen höchstheilsamen Arzney-Kräutern und dann endlich von allerhand raren und Curieusen Künsten und Zubereitungen aus vielerhand Wissenschaften, von den Elementen, und andern in der Natur befindlichen Dingen hergenommen, dabey auch solche Sachen abgehandelt werden welche zum Kochen, Haus-Arzneyen, Destilliren, Vogelfangen, Jägerey und Stutterey etc. erfordert, werden Zum Erstenmal denen beeden ersten Theilen, um besserer Wohlanständigkeit willen, beygefüget. Nürnberg: in Verlegung Johann Ziegers, 1696.*

Odborná encyklopedie vyšla jako dvousvazková, byť původně byla rozvržena do tří svazků, ale zůstala torzem, neboť Fischerova smrt mu nedovolila ani dokončit svazek druhý.⁷⁴ Dílo obsahovalo praktické návody na úspěšné hospodaření na nevolnických statcích ve všech odvětvích zemědělství, jako bylo polnohospodářství, rybníkářství, vinařství a vinopalnictví, pěstování zeleniny a ovoce, chov dobytka, drůbeže, včel, a ještě poskytovalo rady k správnému vedení ekonomické administrativy, včetně uspořádání registratury. V přehledných tabulkách srovnával hospodaření nevolnických i svobodných rodin v okolí Prahy a na Litoměřicku. Přednesl praktické poznatky o správě panství, mlýnech, dílnách, kovárnách a pivovarech. Nechyběly instrukce určené hejtmanovi, obročnímu, důchodnímu, purkrabímu či sládkovi. Kapitulu pojednávající o pronajímání dvorů, výročních soudech, hranicích a mezích či zaopatřování sirotků nestihl již rozvést do zamýšleného rozsahu.

Spis vynikal svou přehledností, jasným, i když barokním stylem a nesmírně bohatou slovní zásobou. Připojeny byly rovněž latinsko-česko-německé slovníčky odborné terminologie pro oblast zemědělství, vinařství, lesnictví, chmelařství, pivovarnictví nebo včelařství.

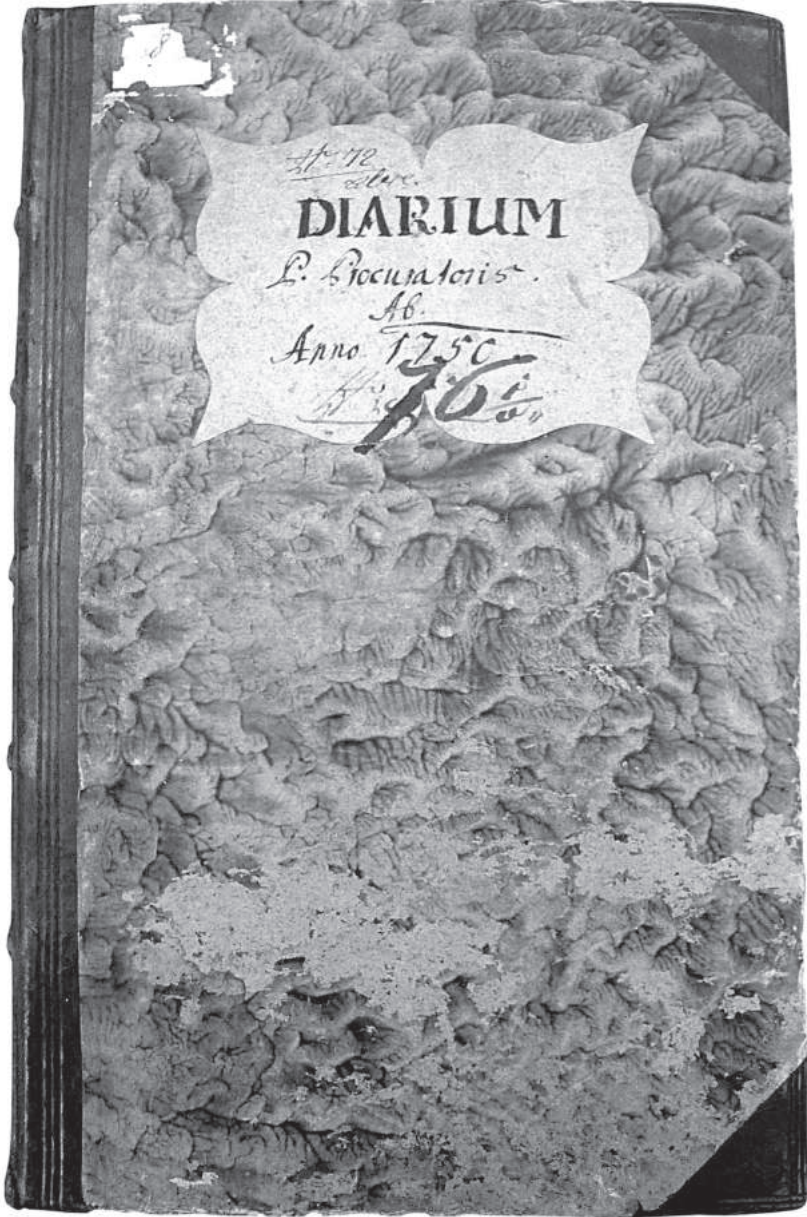
Jezuitský řád jakožto silně centralizovaná řeholní komunita měl velmi propracovanou personální politiku, jejímiž základními principy byly snaha o maximální využití schopností jednotlivce a dále přesné vymezení úkolů a odpovědností v komunitě, kde fungoval hierarchický princip. Zásluhy a činnosti jednotlivce většinou vyplývaly ze svěřené funkce v řádovém organismu, jako tomu bylo i v případě prokurátorů. Pomocí důkladné prosopografické analýzy dobové evidence jezuitů, zpracovávané na několika úrovních míry podrobnosti, rekonstruujeme řádové kariéry prokurátorů – hospodářských správců, a to jak v hierarchii řádových funkcí, tak i z pohledu kariéry jednotlivce jako příslušníka určité řeholní instituce. Formou sondy předkládáme možnosti studia týkající se otázky fungování a zajišťování hospodářského zázemí jezuitských domů.

Studie vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace RVO: 68378076, Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.

⁷⁴ NK ČR, sign. XXIII C 112/I, Annuae literae provincie Bohemiae Societatis 1680, Elogium P. Christophori Fischer, pruhonitzii A. 1680, f. p. 445v–446r.

A Procurator – an Economic Administrator and the Career Strategy of the Society of Jesus

The Society of Jesus, a strongly centralised monastic community, had a sophisticated personal policy whose fundamental principles were driven by the effort to maximise individual capabilities and to precisely stipulate the tasks and responsibilities within the community that worked on a hierarchical principle that put the greatest responsibilities in the hands of the superiors. The individual merits and activities usually resulted from the person's function within the order's mechanism. A thorough prosopographical analysis of the historical record of the Jesuits, processed at several levels of detail, will help us to reconstruct the careers of the Jesuit procurators – economic administrators, both with respect to the hierarchy of order functions and from the viewpoint of the individual careers of the members of a monastic institution. The study, however, does not seek to fully evaluate the procurator's role in the hierarchy of the order's functions, as it would require a wider heuristic basis, but rather, through a probe, it highlights the possibilities to study how the operation and economic background of the Jesuit houses functioned.

Přední strana desky deníku prokurátora bohosudovské rezidence
(SOA Litoměřice, fond Jezuité / Velkostatek Soběchleby, inv. č. 14, rkp. 9)

Titulní strana s frontispisem Fischerových Knih hospodářských, které vyšly v Praze roku 1706
(Knihovna Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i., sign. ST 97/I)

Knihy Hospodářské

Ekrye

Dwogictihodného Kněze

Krystoffa Fissera

z Towaryšstwa Gezišsowa

sepsané /

Díl První /

Hospodářství Holubů

Ujprw Léta 1679. ^{ad S. Ign.} 272/22

s Powolenim Wrcnjch /

sa l'écrit P. Bernardi L'Éccl. A Prædicatione Sionici.

s obzvláštnim obdarowáním jeho Cysaršské
a Královské Milosti /

W Latinském azofku na swětlo wydán : /

Tynj pač na Česko přeloženy

Od

Dwogictihodného Kněze P. Jana Barnera

z tohož Towaryšstwa Gezišsoweho.

W Praze w Tmpressy Univerš. Carolo-Ferdin. w Kollegi Towaryš-
stwa Pána Gezišse w St Klimenta blíž Mostu /

Léta Páně 1706.